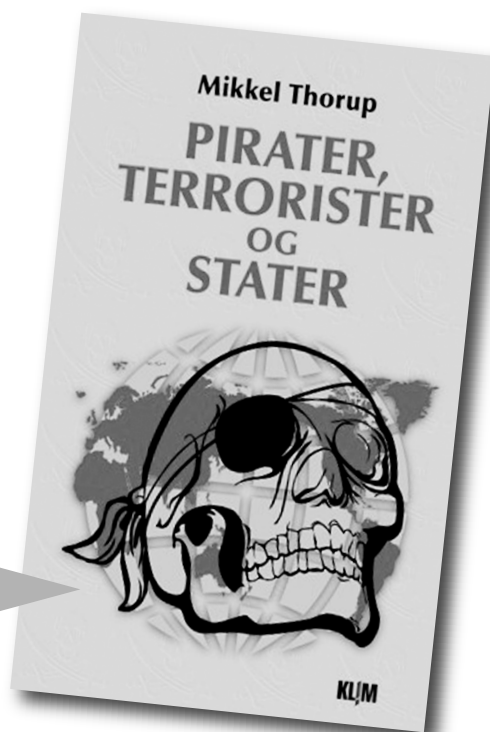

Hvad er der galt med Piratos?

Peter Thielst anmelder:

Mikkel Thorup:
PIRATER, TERRORISTER OG STATER.
196 sider. Kr. 179,-.
Klim 2008.

Det var her i Grækenland – hvor jeg skriver dette – at man fandt på at kalde de fremmede, hvis sprog man ikke forstod, og som man i det hele taget ikke agtede højt, for 'barbarer'. Sådan lød deres kaudervælske (en anden sproglig diskriminationsbetegnelse!) tale jo: primitiv, afstumpet, uvenlig, og sådan må de vel også se ud i sjælen. Nok folk, man med fordel kunne gøre forretninger med – antikkens 'barbarer' var især de folk i Lilleasien, man endnu ikke havde koloniseret og gjort rigtig græske – men som derudover ikke fortjente nogen respekt; snarere lidt permanent despekt, så de kunne kende deres plads – og overmænd. Måske ikke historiens første opvisning i den klassiske 'dem'-og-'os'-tænkning, men den, der gav os begreberne 'barbar' og 'barbari', der fritager enhver eksklusion og diskrimination for yderligere argumenter.

I dag lyder barbarens lingua lidt anderledes; det er mere noget, han *gør*, end noget, han blot *siger*, og derfor kaldes han/hun for 'terrorist'. Med George W. Bushs elegante ord fra 2003: "Den bedste måde at beskrive de mennesker, der begår

disse angreb [fx 11/9], på, er som koldblodige dræbere, terrorister. Det er alt, de er. De er terrorister. (...) De hader frihed. De elsker terror." Det er næsten en perversion som pyromani og urolagni, bortset fra at det er en sygdom, man ikke kan helbredes for – fordi den er bevidst, hadsk og ond – men alene udryddes for. Terrorister elsker ikke terror af grunde, der lader sig formulere, afdække eller uddybe, men alene fordi de i deres hjerter er onde, gennemført syge i hovedet og tøjlesløst kyniske og destruktive i deres handlinger. Det er alt, de er. Der er intet at føje til – andet end et geværløb, et Guantánamo, et Abu Ghraib...

Her i Athen kan man på samme septemberdag anno 2008 læse om "Piracy rife in the Gulf of Aden" i avisen – mere end 250 besætningsmedlemmer på 12 kaprede fragtskibe tilbageholdt som gidsler! – og på en Psirri-bar se en gruppe afdankede hippier holde hof i det rene pirat-dress med klud om hovedet, vildt hår og dødingehoveder på t-shirtene. Det er da globalisering, der vil noget, både det ene og det andet, men ser vi bort fra den æstetiske variant – livsstilsudgaven af barbaren – er det vist åbenlyst, at Bush og hans halehæng af skræmte idioter ikke har fattet en skid. Med Ghassan Kannafanis ord som PFLP-leder tilbage i 1971: "Vi kaprer ikke fly, fordi vi elsker Boeing 707. Vi gør det af specifikke grunde, på et specifikt tidspunkt og imod en specifik fjende." – Kort sagt: der er noget at forstå; noget, der ikke forsvinder i det rene bar-bar-bar; noget, der måske endda er specifikt, dvs. til at afgrænse og indholdsbestemme.

Problemet er bare, at det vil magten ikke indlade sig på: det vil staten og de, der repræsenterer statsmagten, ikke nedværdige sig til. Rigtige mænd gider ikke høre mere vrøvl – "Jeg tror, man bliver nødt til at ødelægge dem. Det er den eneste måde at behandle dem på," som Dick Cheney så frisk siger om al Qaeda i 2006. Der er på den måde både noget ganske klargørende i Mikkel Thorups analyse af nutidens terrorister set i lyset af fortidens pirater – og noget temmelig afsporende. Det klargørende ligger i det signalement af staten som social og historisk organisa-

tionsform, der træder i karakter, da piratvæsenet i format melder sig som *det andet*: det uden for statens territorium, ret og (især) magt. Fokuserede og åbenlyst erklærede fjender er til at tage og føle på (og bekæmpe efter visse gensidigt anerkendte procedurer), men elementer og aktioner, der i deres kerne destabiliserer statens egenvilje og tilsidesætter dens alt-afgørende voldsmonopol, er rent ud uhylig.

Sådan er imidlertid pirateri og sørøvervirksomhed, selvom man i første omgang blot kynisk kan konstatere, at den slags – ligesom fx røveri og falskmøntneri – alene viser, at kapitalismen (systemet af privatejendomsret og pengeøkonomi) *virker*, og at hensigten med de voldelige tiltag ene og alene er berigelse og ikke har noget politisk, endsige bevidst statsfjendtligt, over sig. Piratens virke ligger endda uden for statens territorium, og han falder derfor uden for ikke blot den almindelige ret, men også den, der har at gøre med fjender og krig. Allerede Cicero er opmærksom på dette – eller vælger denne fortolkning – og kan i 44 fvt. definere piraten som 'communis hostis omnium': *menneskehedens fælles fjende*. Piraten er en slags lovløs bandit, der i princippet angriber alle og alles ejendom, og som alle derfor har en umiddelbar pligt og ret til at udrydde. Netop udrydde og ikke fange og straffe, for det er ikke retssubjekter underlagt nogen lov – det er ikke folk, man kan snakke med og gøre aftaler med, ganske som terrorister ikke lader sig bænke ved noget forhandlingsbord med henblik på at underskrive våbenhvile (sidstnævnte pointeret af Dick Cheney 2006).

På den måde falder den moderne terrorist ind i en tradition for total retsmæssig og human udstødelse. Selvom både pirater og terrorister arbejder ud fra et rationale – hvor forskelligt det så end er – så anerkendes det ikke, hverken på et intellektuelt plan (som noget, man burde sætte sig ind i og forstå) eller på et operativt (som noget, man burde finde midler til at eliminere ved at fjerne dets anledning og handlemuligheder) – sådan som man ellers gør, når noget går skævt i det sociale og mellem menneskelige samliv. Her går man

den modsatte vej: tømmer fænomenet for rationelt og bearbejdeligt indhold og fylder det med dæmoni (rendyrket ondskab og blodtørstig irrationalitet) – en essens så klæg og klæbrig, at der ikke er nogen grund til refleksion eller nogen anden reaktion end udryddelse: kampen mod terror. Mangler ondskaben et tydeligt fjæs, man kan lade sig skræmme yderligere af, så er der masser af stof at hente i det gamle piratlook og det arabisk-muslimske outfit – stort skæg og bombe i turbanen!

Det interessante er, at stater og statsmænd på den måde gør sig dummere, end de behøver (og sikkert er), og ofte eskalere et problem snarere end at løse det en smule. Af lutter angst for at tabe ansigt og lade magten antage andre former end udryddelsespatruljer og præcisionsbomber. Det er ikke blot tårne, der smelter ned, men også den politiske funktionalitet, og i den forstand har de fleste terrorister formentlig selv forregnet sig – de specifikke grunde lod sig ikke omsætte til specifikke budskaber, der lod sig forstå og bringe i politisk og kulturelt spil. Her viser forskellen mellem den klassiske sørøver og den moderne flykaprer og terrorist sig at være så stor, at paralleliseringen er uproductiv og idéhistorisk forkert. Sørøveren vil berige sig på andres bekostning og gør det bedst i fred og ro, mens flykapreren afventer et svar – kapringen eller terrorhandlingen er ikke et mål i sig selv, men et middel i en mere omfattende kamp. Den politiske barbar, hvad enten drivkraften er etnisk-nationalistisk (PFLP, PKK,

IRA, ETA, FARC osv.) eller kulturel-etisk (al Qaeda), fører qua terror 'en fortsættelse af politik med andre midler' (en tilføjeelse til Clausewitz!), men er ikke en sørøver, der elsker cigarer, rom og silikonebabes. Derfor går sammenligningen kun til et vist punkt, og vor tids pirater ligner – pga. nye tiders nye arbejdsvilkår – sådan set mere mange terrorister end deres gamle forløbere: i dag stjæler man ikke blot et skib med fuld last og smider besætningen overbord, men forhandler løsepenge for hele molevitten. Pirateri er i dag mere gidseltagning og afpresning, om end stadig kun for at skaffe sig kapital og rigdom på den rå og snedige måde. Når terrorister til tider er ude i samme ærinde, er det alene for at skaffe sig finansiering til de større aktioner, der skal indfri de højere mål. Eller gennem omfattende kaos og ravage i de kendte magtmønstre at give dem en ny chance.

Mikkel Thorups bog sætter mange tanker i gang, og det er en egenskab, det er værd at fremhæve. Helt klar i sit sigte er han imidlertid ikke; dels fordi han lader sig 'snyde' af nogle paralleller, der ligger mere på overfladen, end de stikker i dybden; dels fordi han selv knopskyder med modsætninger og distinktioner i et væk uden at give sig tid til at sammenfatte og skærpe sine kritiske iagttagelser. Endelig er 50 sider med noter og litteraturliste måske vel meget ud af en bog på blot 200 sider; formidling frem for namedropping, tak!